

ТЕХНОЛОГІЇ «П'ЯТОГО» ПОКОЛІННЯ НА ІНТЕРНЕТ-САЙТІ ОНЮА

Рівень розвитку економіки характеризується ступенем її залежності від системи чинників зовнішнього природного середовища. Історично першим об'єктивно сформувався так званий первісний сектор економіки. Він поєднував в собі сільське господарство та видобуток корисних копалин задля власних потреб людства. Саме на цьому секторі базувалася економічна активність всіх суспільств людства аж до XVII століття.

Виникнення вторинного сектора, а саме — переробної та обробляючої промисловості фактично означало становлення нового типу економіки — індустріального. Усвідомлення цього явища давалося людству із великими складнощами. Адже ще у середині XVIII століття найбільш впливова економічна школа — фізіократи — переконливо стверджувала, що додана вартість (фундаментальне для економіки поняття) створюється виключно у первісному секторі, тоді як вторинний сектор лише здійснює перерозподіл багатств. Тобто фактично паразитує на первинному секторі.

У XX столітті наука стала безпосередньою виробничою силою. Саме над виробництвом товарів виник і сформувався третинний сектор економіки — виробництво послуг, технологій, програмного забезпечення та інших нематеріальних багатств, оптимізація фінансових потоків, логістика тощо. Впродовж певного часу його не визнавали в ролі системи, яка також створює додану вартість. Тим самим повторювалася системна помилка фізіократів, якій вже було понад двісті років.

Останнє десятиліття XX століття вивело на перші ролі четвертий економічний сектор — створення фундаментальних результатів та формування певних рівнів кваліфікації робітників. Однак у першій треті XXI століття на перший план нестримано виходить сектор п'ятого рівня, пов'язаний із формуванням масових мотивацій та управлінням ними.

Саме таким чином у першому наближенні виглядає загальна схема розвитку економіки. Однак при детальному підході вона виявляється недостатньою. Справа полягає у тому, що певні сфери людської діяльності, що у свідомості належали до другого-п'ятого секторів, фактично мали своє місце з самого першого моменту зародження та існування людства та самої цивілізації як такої. При цьому слід визнати, що вони опановували в них досить скромне місце, а їх безпосередня участь у виробництві суспільних благ була переважно опосередкованою і ніколи не мала чіткої товарної ознаки.

Нова економічна парадигма співіснування людей завжди визрівала в надрах попереднього досвіду. Це проявлялося в тому, що виробництво певних благ більш високого рівня (тобто менш залежних від навколишнього природного середовища) поступово і невідворотно набувало товарних форм та форматів.

Внаслідок цього надалі відбувався якісний стрибок, коли даний сектор економіки набував домінуючого значення, зосереджуючи при цьому лівову частину валового внутрішнього продукту і формуючи головну економічну парадигму, а через її посередництво — соціальну структуру суспільства.

Саме так, в рамках індустріального суспільства на достатньо ранній стадії склався сектор послуг, в межах якого товарних ознак набули не тільки виключно індустріальні послуги, але й форми діяльності, які належать до третього та четвертого секторів. В економічній літературі 60–90 рр. XX століття сектор послуг фактично ототожнювався із третім сектором виробництва.

Перехід від одного економічного укладу до іншого завжди відбувається у вигляді певних стрибків. Домінуючий економічний уклад гальмує розвиток наступного сектора майже до появи критичної маси рівня його комерціалізації. На цьому етапі відбувається зниження темпів зростання економіки, фондодідачі та прибутковості інвестицій. З моменту переходу критичного рівня відбувається процес активного інвестування у новий сектор, що знов підіймає рівень прибутковості інвестицій. Зазвичай прибутковість цього сектора переоцінюється, що призводить (при завершенні етапів становлення і домінування цього економічного формату) до криз та стагнацій. Вихід із кризи відбувається виключно за рахунок становлення нового сектора економіки і початку переходу до нової економічної формації.

Така динаміка є притаманною для вільного або відносно вільного типу економічної системи. Він виявляється достатньо ефективним на етапі переходу до нової економічної формації. Мобілізаційний тип економіки формує дещо іншу динаміку, як правило, більш адекватну наздоганяючому типу господарського розвитку.

Мобілізаційній економіці притаманні здатність до планомірного та вольового перерозподілу ресурсів у перспективні галузі незалежно від орієнтації на показники формальної прибутковості. У випадку оптимального визначення пріоритетів інвестування це дозволяє забезпечити максимальне зростання економіки в цілому за рахунок підтримки оптимальної частини домінуючого сектора.

Однак на практиці знаходження оптимальних орієнтирів виявляється можливим лише за умови проведення комплексного аналізу наявного досвіду вільних стохастичних економічних систем. Внаслідок цього мобілізаційні моделі зазвичай і виявляються ефективними для наздоганяючого типу розвитку, при цьому демонструючи максимальну ефективність в умовах довготривалої стагнації того чи іншого типу економіки в планетарному масштабі.

Якщо ми розглянемо сучасну економіку в глобальному аспекті, то виявимо цілком очевидну закономірність. Підприємництво та бізнес, пов'язані із первинним сектором економіки, абсолютно повсюди є збитковими. В розвинених країнах ми постійно бачимо гігантські обсяги дотацій (не інвестицій) сільському господарству та різноманітним галузям добувної промисловості при тому, що саме тут досягнуто найбільшу ефективність соприродного господарювання. Так в Європі, де збирають 70 центнерів пшениці з гектара, а корови дають стабільно 10–12 тисяч літрів молока на рік, дотації сільськогосподарському сектору становлять до третини загального валового доходу цієї галузі.

Ті держави, економіка яких базується на первинному секторі господарювання, в цілому знаходяться на фактичній дотації світового економічного співтовариства навіть при тому, що рівень життя населення в цих країнах поступається рівню та якості життя розвинених держав в десятки разів. Навіть у країнах Перської затоки, які володіють гігантськими запасами природних ресурсів, високий рівень життя постійно підтримується лише для декількох відсотків населення. В Кувейті та Об'єднаних Арабських Еміратах ми спостерігаємо дотаційний рай для декількох десятків тисяч так званого «корінного населення» за рахунок зубожіння та експлуатації мільйонів іноземних працівників. А в інших країнах — бідність та зубожіння майже усього населення при одночасному неадекватному багатстві місцевих еліт.

Подібна ситуація окреслилась за останнє десятиліття і у вторинному, тобто індустріальному, секторі економіки. Суто індустріальні за характером галузі знаходяться де-факто на повній дотаційній підтримці держави. Як приклад, символ індустріальної епохи — автобудівна промисловість — не стала ніяким виключенням. У Сполучених Штатах Америки вже з кінця 1970-х років потребували багатомільйонних державних субсидій такі автомобільні гіганти, як «Форд» та «Крайслер».

Лише ті виробничі формати, де мають безпосереднє сполучення індустріальні та постіндустріальні форми діяльності, спромоглися зберегти певну прибутковість та подолати (на визначений проміжок часу) кризову смугу в економіці. Іншими словами, індустріальний сектор у них знаходиться сьогодні на фактичній повноцінній дотації сектора постіндустріального.

У розвинених країнах ми бачимо за останні 15–20 років неухильне скорочення рівня доходів найманих працівників, які були задіяні у первинному та вторинному секторах господарювання. В США таке скорочення у порівнянні із 80-ми роками минулого століття становить майже 20%. Те ж саме має відношення до зайнятості у сфері послуг, переважно індустріального характеру.

Навпаки, власне третій сектор економіки характеризується стійкою високою нормою прибутку. Сфера кваліфікованих послуг, створення програмного забезпечення певних рівнів, продукція масової культури, створення технологій, фінанси на сьогодні є головним за питомою вагою прибутку сектором глобальної економіки. Саме цей постіндустріальний сектор на сьогоднішній день дотує як первинний сектор економіки, так і індустріальне виробництво у світовому масштабі.

Звертає на себе увагу, що у деяких певною мірою відсталих країнах в цих глобальних умовах еліта (чи псевдоеліта, чи контр-еліта) фактично повторює трагічну системну помилку фізіократів, не визнаючи за третинним сектором принципової спроможності створювати реальну додану вартість. Натомість, приписуючи йому виключно функцію перерозподілу. Тим самим фактично висуваються новітні інтерпретації ідеї щодо несправедливого розподілу доходності відповідно до різноманітних сфер діяльності.

Навіть не слід згадувати чисельну кількість перспективних проектів стосовно реформування фінансової, економічної, господарської, політичної та інших

систем (розроблених науковими центрами РФ та України), які однозначно були відхилені яскравими представниками сучасних еліт на тій підставі, що третинний сектор, мовляв, створювати додану вартість принципово не може. Подібне ставлення притаманне й більшості представників законодавчих структур, якими фактично не сприймаються ініціативи стосовно технологій нового покоління, навіть коли відповідні законопроекти певним чином адаптуються у близьких до індустріальної ментальності термінах.

Різкий стрибок у розвитку засобів зв'язку та системах доступу до інформації наприкінці 90-х років минулого століття став однозначним каталізатором становлення постіндустріального економічного устрою. Шалене зростання значення третинного сектора, гігантські обсяги перетікання капіталів у відповідні галузі цього сектора, неймовірна прибутковість компаній, які працюють в третинному секторі, очевидна переоцінка їх капіталізації — все це чіткі ознаки бума, характерного для переходу до нового формату економіки.

У той же час повним ходом йде становлення комерціалізації четвертинного сектора. Фундаментальні результати набувають товарних ознак, освіта стає однією із найважливіших (і найбільш прибутковою) галуззю економіки. У найближчі роки на нас очікує революція в освіті, пов'язана із принципово новими технічними можливостями тиражування, схемами масового поширення знань та наукових результатів, концентрації (і за рахунок цього — інтенсифікації), підвищення якості, спеціалізації тощо. Освіта поступово втрачає абстрактність і набуває конкретно-практичної орієнтованості.

А на горизонті вже починає з'являтися п'ятий сектор, побудований на формуванні масових мотивацій. Поки ще діяльність сумнівних форм релігійних сект, ПР-агенцій, астрологічних товариств і тому подібних структур тільки відшукує шляхи до становлення товарного характеру цієї діяльності. Однак прибутковість перших вдалих проектів у цій сфері однозначно б'є усі рекорди третинного сектора.

Саме така технологія «п'ятого» покоління за станом на середину 2009 року фактично стала основним результатом реалізації низки проектів у НДЧ ОНЮА. Процес попереднього аналізу законодавства та підготовка правових рекомендацій для подальшої законотворчої діяльності (зокрема, в частині розв'язання проблем енергозбереження) дуже гостро поставили питання щодо апріорної перевірки якості цих рекомендацій. Адже стало зрозумілим, що правові пропозиції вже напевно не встигатимуть за ймовірною динамікою різноманітних суспільних процесів (як форс-мажорний фактор — хоча б поширення глобальної кризи). Особливо це виглядатиме очевидним у разі фактичної імплементації пропозицій в правове життя країни через низку правових актів. Іншими словами, стало принципово зрозумілим, що без застосування у цьому процесі системних підходів більш високого рівня (ноу-хау нової якості), які б оперативно надавали додаткову випереджувальну інформацію для розробників правових рекомендацій, їх діяльність неухильно і поступово втрачатиме практичне значення. Звичайно, що насамперед це впирається у тривалість часового періоду між розробкою і висуненням пропозицій та практичним впроваджен-

ням законів. Адже правовий аналіз та підготовка рекомендацій де-факто стають беззахисними перед тим, чого за станом на даний момент ще не існує — поведінкою людей у майбутніх періодах. Тобто витрачені час і ресурси абсолютно не гарантуватимуть суспільно-правовий успіх того чи іншого закону. Більш того, знайшов усвідомлення і той факт, що просто необхідно мати певний засіб об'єктивного контролю створюваних правових рекомендацій, хоча б у певній мірі позбавлений впливу суб'єктивних оціночних поглядів фахівців та практиків (як це ні парадоксально виглядає на перший погляд). З одного боку, це обумовило б суттєве підвищення рівня якості правових рекомендацій, а з іншого — надало б додаткової аргументації (досить переконливої) безпосередньо для законодавців. Тобто розробникам законів було б апіорі відомо трохи більше щодо процесів у суспільстві, ніж тим, хто ці закони надалі обговорює та ухвалює (це і є системна основа для переконання законодавців у своїй правоті).

З точки зору правової діяльності згадана випереджувальна інформація не може бути отримана інакше, як через визначення підсвідомих мотивацій поведінки великих масивів людей у майбутніх періодах. Саме тому було прийнято рішення привнести в процес розробки правових рекомендацій низки надбань з інших сфер науки та технологій, системно адаптувавши та синтезувавши їх під специфічні особливості та потреби правової діяльності.

Для цього було використано певні можливості та принципи новітніх Інтернет-технологій нейромаркетингу, пов'язаних із моніторингом підсвідомих реакцій людей у великій кількості.

На цій основі було створено Інтернет-технологію прогнозування наслідків правових норм (ПН²-технологія).

За всіма без винятку ознаками це яскравий приклад технології «п'ятого» покоління, що відкриває безпосередній доступ до масових мотивацій у правовій сфері. Саме це вже в найближчому майбутньому може обумовити чи не 100-відсоткову ефективність прийняття та подальшої дії правових актів в будь-яких сферах суспільного життя.

ПН²-технологія дозволяє безпосередньо сканувати підсвідоме ставлення до законодавчих ініціатив. Для неї притаманні такі принципові ознаки:

- охоплення великої кількості людей (до декількох сотень тисяч);
- тестування цієї кількості людей одночасно;
- здійснення цього незалежно від фізичного місця знаходження кожної конкретної людини (лише доступ до мережі Інтернет);
- швидке тестування кожної людини (не більше 8–10 хвилин);
- можливість оперативної обробки та інтерпретації отриманих результатів.

Системне поєднання цих можливостей в технології «п'ятого» покоління дозволить виконувати оперативне прогнозування наслідків впровадження певних правових норм і прийняття законів, оцінку масових підсвідомих реакцій і загального ставлення до пропонованих змін, визначення ефективності і формування рекомендацій по випереджувальному вдосконаленню вже імплементованих правових норм.

У ПН²-технології вперше поєднано відомі електронні методи сканування підсвідомості із науковими рішеннями щодо формування відповідних семантичних баз даних, а також технічними ноу-хау, що забезпечують комплексну Інтернет-реалізацію цієї технології. На даний час всі можливості ПН²-технології доступні з сайту *www.amotiva.net*. При цьому слід згадати, що технологія витримала успішну апробацію в ОНЮА впродовж 2006–2008 років.

У контексті цього слід наголосити, що, врешті решт, якість та ефективність правових норм залежить не тільки від попередніх намірів, закладених у них при розробці, але й також (можливо, в переважному ступені) від того, як пересічні громадяни реагуватимуть у повсякденному житті на різноманітні (незначні на перший погляд для законотворця) нюанси практичного прояву певної норми в їх особистому житті. Інакше кажучи, суспільство реагуватиме не на наміри, а на практичні дії в процесі їх втілення у вигляді правових норм. А вже інформація стосовно цієї (винятково майбутньої!) реакції громадян стає доступною лише через засоби взаємодії (бажано — інтерактивної) з їх колективною підсвідомістю. Саме звідси стає очевидним, яке значення мають наведені вище принципові характеристики технології «п'ятого» покоління.

Тепер кожен проект закону чи інша правова ініціатива можуть бути трансформовані у семантичні символи спеціальних баз даних, підсвідому реакцію та сприйняття якої за допомогою ПН²-технології можна буде виявити в реальному часі дуже швидко. На даний час подібних розробок у світовій практиці не існує.

Вже сьогодні через Інтернет-сайт ОНЮА можна у повній мірі забезпечити прогнозування наслідків законотворчої діяльності в режимі онлайн. Так, зокрема, першим можливим (але вкрай важливим та актуальним) прикладом застосування технології може стати виявлення підсвідомого ставлення студентів та викладачів ОНЮА щодо запропонованих змін до Конституції України. В цьому процесі через сайт ОНЮА до них будуть приєднуватися можливо тисячі громадян з усіх куточків України. Отже, саме ОНЮА отримує унікальну інформацію з цього приводу, принципово недоступну ніякій іншій інституції чи публічному форуму. Адже без застосування технологій «п'ятого» покоління ніякі формати публічного обговорення та висловлення думок (що фактично виключає прояв підсвідомих реакцій) об'єктивно не зможуть прояснити ймовірні наслідки майбутніх змін (навіть у межах декількох відсотків). Все це, безсумнівно, відкриє принципово нові перспективи у вдосконаленні діяльності в правовій сфері, перевівши законотворчість на новий якісний рівень.

Саме таким бачиться основний результат реалізації проектів у НДЧ ОНЮА. В цьому контексті можна висловити сподівання, що наслідки цього перевипають багато із оптимістичних очікувань.